ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA [*DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER*] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 6. septembrī [1]

I — Ievads

1. Likuma attieksme pret pārmērīgu parādu likstām, it īpaši fizisku personu gadījumā, neatkarīgi no tā, vai viņas veic vai neveic profesionālo darbību vai komercdarbību, pašreiz ir krietni vien tālu no aizkustinājuma, ar kādu Onorē de Balzaks [*Honoré de Balzac*] meistarīgi aprakstīja Sezāra Biroto [*César Birotteau*] ciešanas, kad viņam bija jāsaskaras ar saviem kreditoriem [2]; esot zaudējušam savu godu, savas tiesības un trūcīgo mantu, ko viņam atstāja viņa notārs Rogēns [*Roguin*], šī stāsta varonim izdodas atgūties, neatlaidīgi vienu pēc otra atmaksājot savus parādus, kas jau tolaik bija visai neparasti.

2. Biroto kunga krietno godīgumu, šķiet, nebūtu pareizi uzskatīt par "bêtise de la vertu", kā viņa radītājs rakstīja pirmajā darba uzmetumā 1833. gadā, jo, lai arī tas ir ikviena kreditora risks, saimniecisku (komercdarbības drošība) un juridisku (*pacta sunt servanda*) apsvērumu dēļ ir vēlams sekmēt tiesisku iekārtu, kas nodrošinātu parādu atgūšanu, tostarp arī Eiropas mērogā.

3. *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) prejudiciālais jautājums ietilpst tieši šajā Kopienu kontekstā. Vācijas augstā tiesa lūdz Tiesu noteikt, cik lielā mērā tiesu piekritību ietekmē apstāklis, ka parādnieka galveno interešu centrs no dalībvalsts, kurā ticis iesniegts pieprasījums sākt maksātnespējas procedūru, ir pārcelts uz citu dalībvalsti. Konkrēti, tā vēlas noskaidrot, vai jautājuma izlemšana par procedūras sākšanu paliek tās tiesas, kurai iesniegts pieprasījums, piekritībā.

4. Tomēr, tā kā pamata prāvas fakti iestājās, pirms ir stājusies spēkā Padomes 2000. gada 29. maija Regula (EK) Nr. 1346/2000 par

1 — Oriģinālvaloda — spāņu.

2 — Balzac H. de, "Histoire de la grandeur et de la décadence de César Birotteau, marchand parfumeur, adjoint au maire du deuxième arrondissement de Paris, chevalier de la Légion d'honneur, etc.", pirmreizējā publikācija 1838. gadā; kabatformāta izdevums ar nosaukumu *César Birotteau*, Paris: Garnier Flammarion, 1995, it īpaši XVI nodaļa, 353. un turpmākās lpp.

maksātnespējas procedūrām [3], kurā ir regulēts jautājums par tiesu piekritību bankrota un maksājumu apturēšanas lietās, ir radušās zināmas domstarpības par šī tiesību akta piemērojamību, un tādēļ jāiztirzā ir arī šis jautājums.

II — Atbilstošās tiesību normas

5. Tā kā šī ir pirmā reize, kad Tiesai nākas atbildēt uz prejudiciālu jautājumu par minētās regulas interpretāciju, ievadā būtu jāizklāsta tās pamatiezīmes, kas palīdzētu saprast atbildi. Pēc īsa vēsturiska izklāsta tiks kopsavilkumā izklāstīts arī tās saturs, īpašu uzmanību pievēršot tās pamatmērķiem.

A — *Vēsturiskā attīstība*

6. Maksātnespējas procedūru regulējuma attīstības gaitai Kopienu tiesībās ir "kafkisma" nokrāsa nevis tās ilguma dēļ, bet gan dēļ tā attīstību būtiski ietekmējošās konvencijas pārvērtībām, kas līdzinās Gregora Zamzas pārvērtībām [4].

7. Domas par maksātnespējas procedūru sakārtošanu Kopienā pirmavots ir EK līguma 220. pants (jaunajā redakcijā — EKL 293. pants), kurā dalībvalstis ir aicinātas rīkot savstarpējas sarunas, ciktāl tās atzīst par vajadzīgu, lai saviem pilsoņiem cita starpā nodrošinātu to formalitāšu, kas reglamentē tiesu spriedumu un šķīrējtiesu nolēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi, vienkāršošanu.

8. Šīs tiesību normas rezultāts, pirmkārt, ir labi pazīstamā 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās [5] (turpmāk tekstā — "Briseles konvencija").

3 — OV L 160, 1. lpp.

4 — Franca Kafkas (Prāgas Universitātes tiesību zinātņu doktors) darbā "Pārvēršanās", kas uzrakstīts 1912. gadā un publicēts 1916. gadā, varoņa bojāeja tomēr ir traģiska, jo, ticis pārvērsts par kukaini, viņš nomira pilnīgā vientulībā pēc tam, kad bija nolēmis neēst; Kafka F. *Die Verwandlung*, Marjorie L. Hoover redakcijā, New York: W. W. Norton & Company, Inc, 1960, 57. un turpmākās lpp.

5 — OV 1972, L 299, 32. lpp.; ar grozījumiem, kas vēlāk izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (OV L 304, 1. lpp., un redakcija ar grozījumiem — 77. lpp.), ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos (OV L 388, 1. lpp.), ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos (OV L 285, 1. lpp.) un ar 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanos (OV 1997, C 15, 1. lpp.). Šis regulējums pašreiz ir ietverts Padomes 2000. gada 22. decembra Regulā (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

9. Tomēr minētās konvencijas 1. panta 2. punkts no tās piemērošanas jomas izslēdz "bankrota procedūras, vienošanos ar kreditoriem un tamlīdzīgas procedūras", šīs jomas tādējādi atstājot dalībvalstu turpmākas vienošanās ziņā. Neskatoties uz to, laikā no 1963. gada līdz 1980. gadam ekspertu komiteja sagatavoja divus projektus; par otro uz vienotības un universāluma principiem [6] balstīto projektu Kopienas Padomes grupai tika lūgts dot atzinumu, taču vienošanās trūkuma dēļ darbs tika pārtraukts 1985. gadā [7].

10. Jāatzīmē, ka pat pirms kopīga tiesību akta iecerēšanas dalībvalstis jau bija veicinājušas spriedumu savstarpējās atzīšanas un izpildes procesu bankrota jomā ar divpusējiem līgumiem, kuru uzskaitījums ir ietverts Regulas Nr. 1346/2000 44. panta 1. punktā. Šajā pantā ir noteikts, ka attiecīgais tiesību akts aizstāj minētās konvencijas.

11. Arī ārpus Kopienu vides, it īpaši Eiropas Padomē, radās ierosmes, kas noslēdzās ar *Eiropas konvenciju par dažiem starptautiskiem bankrota aspektiem*, kas tika atvērta parakstīšanai Stambulā 1990. gadā (turpmāk tekstā — "Stambulas konvencija"). Tomēr līdz ar Regulas Nr. 1346/2000 stāšanos spēkā minētās konvencijas ratificēšana kļuvusi apšaubāma. Stambulas konvencijas nozīmīgākais devums ir lielāka elastīguma ieviešana iepriekš minēto principu īstenošanā [8].

12. Jūtama tās ietekme uz turpmāko minētās regulas izstrādes gaitu, jo nolūkā novērst 1985. gada Konvencijas projekta sarežģītību valstu ekspertu *ad hoc* grupa sagatavoja Briselē 1995. gada 23. novembrī noslēgtās *Konvencijas par maksātnespējas procedūrām* projektu, ko raksturo piekāpīgāka pieeja un vienkāršāki risinājumi [9].

13. Atšķirībā no tās tiešās priekšgājējas Kopienu mērogā, šajā pēdējā konvencijā sistēma tika balstīta uz universāluma principu, ko ierobežo iespēja citās valstīs uzsākt vienu vai vairākas sekundāras procedūras, to spēkā esamībai gan tiekot aprobežotai ar to attiecīgajām teritorijām [10].

14. Tā kā netika panākts, ka tai pievienojas [visas] piecpadsmit dalībvalstis, tā neizbēgami cieta neveiksmi, tomēr ļaujot konvencijai

6 — "Vienotības princips" nozīmē, ka visā Kopienas teritorijā pastāv vienota procedūra, savukārt "universāluma princips" norāda uz to, ka procedūra attiecināma uz visiem parādnieka aktīviem neatkarīgi no to atrašanās vietas.

7 — Virgosa un Šmita [*Virgós/Schmit*] ziņojums par Konvenciju par maksātnespējas procedūrām (turpmāk tekstā — "Virgosa un Šmita ziņojums"), Virgós Soriano M. un Garcimartín Alférez F. J. *Comentario al Reglamento Europeo de Insolvencia*, Madrid: Civitas, 2003, 3. punkts.

8 — Virgosa un Šmita ziņojuma 4. punkts.

9 — Virgosa un Šmita ziņojuma 5. punkts.

10 — Turpat.

pārveidoties gluži kā kūniņai, jo, nemainoties tās saturam, izmainījās tās juridiskā daba, zaudējot starptautiska nolīguma statusu un pārtopot par regulu EKL 249. panta otrās daļas izpratnē.

15. Somijas un Vācijas radītais impulss šādai pārvērtībai attīstījās saskaņā ar Amsterdamas līgumu par Kopienu regulējumu padarīto EKL 61. panta c) apakšpunkta (bijušais 73. I pants) un EKL 67. panta 1. punkta (bijušais 73. O pants) daudzsološajā augsnē, turklāt būdams viens no tā galvenajiem sasniegumiem [11].

16. Beidzot pasargāta no lēnās bojāejas, kurai tā bija nolemta agrākā nolīguma statusa dēļ, jaunā būtība to apveltīja ar pievilcīgu vieglumu, ko nodrošina tās līdzniecēm piemītošā tiešā piemērojamība.

B — *Tās satura un attiecīgo noteikumu īss izklāsts*

17. No Regulas Nr. 1346/2000 preambulas izriet, ka iekšējā tirgus pareizai darbībai nepieciešami trīs pamatfaktori maksātnespējas jomā: pirmkārt, Kopienas akts, lai saskaņotu pasākumus, kurus veic attiecībā uz maksātnespējīga parādnieka aktīviem [12]; otrkārt, pārrobežu maksātnespējas procedūras efektivitāte [13]; un, visbeidzot, izvairīšanās no tā saucamās "labvēlīgākās tiesas piekritības izvēles", proti, personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu [14].

18. Ar regulu paredzēts nevis visaptveroši un vienoti regulēt maksātnespējas procedūras, bet gan vienīgi noteikt piemērojamās tiesības, starptautisko piekritību attiecībā uz to sākšanu un to atzīšanu citās dalībvalstīs.

19. Tās pirmajā nodaļā ietverta virkne vispārīga rakstura noteikumu attiecībā uz tās materiālo darbības jomu (1. pants), tiesas, kurai ir piekritība, noteikšanu (3. pants) un tiesībām, kas piemērojamas dažādos konkrētos gadījumos (4.–15. pants) [15].

11 — Wiedemann T. "Visa, Asyl, Einwanderung". No: Schwarze J. (Coord.) *EU-Kommentar*, Baden-Baden, 2000, 842. lpp.

12 — Regulas Nr. 1346/2000 preambulas trešais apsvērums.

13 — Regulas Nr. 1346/2000 preambulas otrais apsvērums.

14 — Regulas Nr. 1346/2000 preambulas ceturtais apsvērums.

15 — Šo noteikumu regulējuma joma ir: trešo personu lietu tiesības (5. pants); prasījumu ieskaits (6. pants); īpašuma tiesību paturēšana (7. pants); līgumi attiecībā uz nekustamo īpašumu (8. pants); maksājumu sistēmas un finanšu tirgi (9. pants); darba līgumi (10. pants); sekas attiecībā uz tiesībām, uz kurām attiecas reģistrācija (11. pants); Kopienas patenti un preču zīmes (12. pants); juridiski akti, kas kaitē kreditoriem (13. pants); trešo personu aizsardzība pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas noslēgtu darījumu gadījumā (14. pants); kā arī maksātnespējas procedūru sekas attiecībā uz tiesvedībā esošām lietām (15. pants).

20. Tajā pašā nodaļā ir ietverta virkne definīciju, dažām no kurām ir ļoti svarīga nozīme atbildē uz prejudiciālo jautājumu, proti, 2. panta e) un f) apakšpunktā noteiktajam, ka:

"[..]

e) "nolēmums" attiecībā uz maksātnespējas procedūras sākšanu vai likvidatora iecelšanu ir jebkuras tādas tiesas lēmums, kura ir pilnvarota sākt šādu procedūru vai iecelt likvidatoru;

f) "procedūras sākšanas laiks" ir laiks, kurā nolēmums par procedūras sākšanu stājas spēkā, neatkarīgi no tā, vai tas ir galīgais nolēmums;

[..]".

21. Sistēmas stūrakmens ir 3. panta 1. punkta pirmajā teikumā, kurā maksātnespējas procedūru sākšana ir noteikta tās dalībvalsts tiesu piekritībā, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs.

22. Saistībā ar uzdoto jautājumu, kā arī šaubām par regulas piemērojamību svarīga nozīme ir arī 4. panta 1. un 2. punktam, kuros noteikts, ka uz procedūru un tās sekām attiecas tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā tā ir sākta.

23. Tikpat svarīga nozīme ir arī II nodaļas noteikumiem par maksātnespējas procedūras atzīšanu citās valstīs. Šis princips noteikts 16. panta 1. punktā, kurā paredzēts, ka visi nolēmumi, kas sāk maksātnespējas procedūru, ko izdara dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība, ir jāatzīst visās pārējās no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī. Šī nodaļa ietver virkni noteikumu par likvidatora pilnvarām un drošības klauzulu, kas ļauj liegt 16. panta 1. punktā minēto labumu gadījumos, kad procedūras uzsākšanas rezultātā tiktu apdraudēta sabiedriskā kārtība [16].

24. Regulas III un IV nodaļa [17], kam ir mazāk svarīga nozīme saistībā ar šo rīkojumu par prejudiciālā jautājuma uzdošanu, attiecas uz noteiktos apstākļos citās dalībvalstīs uzsāktām sekundārajām procedūrām un attiecīgi kreditoru informēšanu un viņu tiesībām celt prasījumus, kā viņi atzīst par vajadzīgu.

16 — Regulas Nr. 1346/2000 26. pants.

17 — Regulas Nr. 1346/2000 attiecīgi 27.–38. pants un 39.–42. pants.

25. Regulas 38. pantā nodrošināšanas pasākumi tiek regulēti šādi:

"Ja dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība saskaņā ar 3. panta 1. punktu, ieceļ pagaidu administratoru, lai nodrošinātu parādnieka aktīvu saglabāšanu, šis pagaidu administrators ir pilnvarots pieprasīt visus pasākumus, lai nodrošinātu un saglabātu visus parādnieka aktīvus, kas atrodas citā dalībvalstī, ko nosaka šīs valsts tiesību akti, uz laiku starp pieprasījumu sākt maksātnespējas procedūru un nolēmumu par procedūras sākšanu."

26. Visbeidzot, V nodaļā ietverti pagaidu un nobeiguma noteikumi [18]. Saistībā ar *Bundesgerichtshof* uzdoto jautājumu 43. panta pirmajā teikumā noteikts, ka regulu piemēro tikai maksātnespējas un tamlīdzīgām procedūrām, kas sāktas pēc tās stāšanās spēkā, kas saskaņā ar 47. pantu ir notikusi 2002. gada 31. maijā.

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālais jautājums

27. Štaubicas-Šraiberes [*Staubitz-Schreiber*] kundze vadīja individuālo uzņēmumu, kas nodarbojās ar telekomunikāciju iekārtu un piederumu tirdzniecību Vilfratē [*Wülfrath*] (Vācija). 2001. gada 6. decembrī viņa lūdza sākt maksātnespējas procedūru *Amtsgericht Wuppertal* (Vupertāles Pirmās instances tiesa, Vācija) attiecībā uz saviem aktīviem.

28. Tomēr, tā kā paredzētos konkursa līdzekļus neizdevās nodrošināt, mantas un tiesību daudzumam esot nepietiekamam, pieprasījumu saņēmusī tiesa 2002. gada 10. aprīļa rīkojumā to noraidīja.

29. Parādniece, kura kopš 2002. gada 1. aprīļa pastāvīgi uzturējās Spānijā, kur viņa vēlējās dzīvot un strādāt, šo lēmumu pārsūdzēja, lūdzot to atcelt un noteikt attiecīgās procedūras sākšanu.

30. Ar 2002. gada 14. augusta rīkojumu apelācijas instances tiesa apelācijas sūdzību noraidīja, procedūras sākšanas pieprasījumu atzīstot par nepieņemamu tāpēc, ka Štaubicas-Šraiberes kundzes dzīvesvietas maiņas rezultātā saskaņā ar Regulas Nr. 1346/2000 3. pantu šīs procedūras veikšanas piekritība esot pārnesta uz Spāniju.

31. Pret šo pēdējo nolēmumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā kasācijas sūdzības iesnie-

18 — Regulas Nr. 1346/2000 43.–47. pants.

dzēja lūdz *Bundesgerichtshof* to atcelt un nodot lietu izskatīšanai no jauna otrās instances tiesā.

34. Mutvārdu process netika noturēts tāpēc, ka to nelūdza neviens no šīs prejudiciālā nolēmuma tiesvedības dalībniekiem.

32. Tā kā minētās tiesību normas interpretācija Vācijas kasācijas instances tiesai nešķiet skaidra, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu jautājumu:

V — Prejudiciālā jautājuma izvērtējums

A — *Iepriekšējs jautājums: regulas piemērojamība pamata lietā*

"Vai sākt maksātnespējas procedūru joprojām ir tās dalībvalsts tiesas piekritībā, kurai iesniegts pieprasījums par maksātnespējas procedūras sākšanu, ja pēc pieprasījuma iesniegšanas, taču pirms procedūras sākšanas parādnieks pārceļ savu galveno interešu centru uz citu dalībvalsti, vai arī šis jautājums pāriet šīs citas dalībvalsts tiesas piekritībā?"

35. Gan pieprasījums sākt maksātnespējas procedūru, gan attiecīgās tiesas veiktais tā noraidījums konkursa līdzekļu nepietiekamības dēļ tika izdarīti pirms regulas stāšanās spēkā, un tāpēc rodas šaubas par tās piemērojamību izskatāmajā lietā. Tādēļ nebūtu lieki izklāstīt zināmas pārdomas par šo jautājumu.

IV — Tiesvedība Tiesā

36. Iesniedzējtiesa uz šo aspektu tieši nav norādījusi, iesniegtā rīkojuma 2. punktā vienīgi aprobežodamās ar problēmas īsu izklāstu un apstiprinošu atbildi.

33. Tiesas Statūtu 20. pantā noteiktajā termiņā savus rakstveida apsvērumus sniedza Komisija, kā arī Vācijas un Nīderlandes valdība.

37. *Bundesgerichtshof* uzskata, ka procedūras sākšanas pieprasījuma noraidīšana nav pielīdzināma maksātnespējas procedūras

sākšanai un tādēļ saskaņā ar valsts tiesību aktiem par maksātnespēju tas nav noticis pirms regulas stāšanās spēkā pilnā apmērā.

38. Vācijas valdība piekrīt savas augstās tiesas vērtējumam. Tā piebilst, ka sakarā ar Štaubicas-Šraiberes kundzes apelācijas sūdzību 2002. gada 31. maijā lieta vēl nebija izspriesta. Tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdza ne vien atcelt lēmumu par viņas pieprasījuma noraidīšanu, bet arī pieņemt pozitīvu lēmumu šajā jautājumā, minētā valdība uzskata, ka, tā kā pieprasījums palika izskatīšanā pēc tam, kad stājās spēkā regula, pamata lieta esot jāizlemj, ņemot vērā šo Kopienu tiesību aktu.

39. No Regulas Nr. 1346/2000 43. panta Komisija secina, ka tās piemērojamība ir atkarīga no procedūras sākšanas brīža, pārejas noteikumiem neesot vajadzīgiem gadījumā, kad, esot iesniegtam pieprasījumam, procedūra nav sākta. Tā uzskata, ka šādu noteikumu neesamība apstiprinot viedokli par minētās regulas piemērojamību šiem gadījumiem bez nekādiem ierobežojumiem.

40. Attiecībā uz tiesvedībā esošo lietu Komisija atgādina, ka 2002. gada 31. maijā nolēmums par procedūras sākšanu neesot bijis pieņemts nedz Vācijā, nedz kādā citā dalībvalstī, un tādēļ risinājums jāmeklē regulā.

41. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 234. pantā paredzētā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments [19], kam vajadzīga attiecīgo piekritību sadales ievērošana. Šīs sadarbības ietvaros valsts iesniedzējtiesa, kas izskata prāvu, kurai vienīgajai ir visa nepastarpinātā informācija par pamata lietas apstākļiem un kura uzņemas atbildību par lēmumu, var vislabāk, ņemot vērā lietas īpatnības, izlemt jautājumu par prejudiciālā nolēmuma nepieciešamību un Tiesai uzdodamo *jautājumu piemērotību* [20]. Savukārt Tiesai piekrīt tai sniegt noderīgu atbildi, kas tai ļautu izšķirt strīdu [21].

42. Ņemot vērā, ka rīkojumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu ir izdarīta atsauce uz Regulas Nr. 1346/2000 43. panta pirmo teikumu un ka pamata lietas iznākums var atšķirties atkarībā no tā piemērojamības, ir jāizvērtē šis minētās tiesību normas aspekts [22].

43. Ar šādām premisām 43. panta pirmajā teikumā regulas piemērojamība ir pakārtota

19 — 1992. gada 16. jūlija spriedums lietā C-343/90 *Lourenço Dias* (*Recueil*, I-4673. lpp., 14. punkts) un 2004. gada 18. marta spriedums lietā C-314/01 *Siemens* un *ARGE Telekom* (*Recueil*, I-2549. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Lourenço Dias*, 15. punkts; 2002. gada 22. janvāra spriedums lietā C-390/99 *Canal Satélite Digital* (*Recueil*, I-607. lpp., 18. punkts), iepriekš minētais spriedums lietā *Siemens* un *ARGE Telekom*, 34. punkts, un 2004. gada 7. oktobra spriedums lietā C-247/02 *Sintesi* (Krājums, I-9215. lpp., 22. punkts).

21 — 2000. gada 28. novembra spriedums lietā C-88/99 *Roquette Frères* (*Recueil*, I-10465. lpp., 18. punkts) un 2003. gada 20. maija spriedums lietā C-469/00 *Ravil* (*Recueil*, I-5053. lpp., 27. punkts).

22 — Šo pašu metodoloģiju Tiesa izmantoja 2003. gada 9. septembra spriedumā lietā C-285/01 *Burbaud* (*Recueil*, I-8219. lpp., 94. punkts).

tam, vai procedūra ir sākta pēc tās stāšanās spēkā, jo turklāt tajā ir noteikts arī atpakaļejoša spēka aizlieguma princips [23].

44. Pašas regulas 2. panta e) un f) apakšpunktā "nolēmums" par maksātnespējas procedūras sākšanu tiek nošķirts no "tās sākšanas laika", tādējādi tas, ka ir ietvertas abas definīcijas, nozīmē, ka tie var nebūt vienlaicīgi.

45. Pirmais aprobežojas ar maksātnespējas procedūrā formāli pieņemtu aktu, savukārt f) apakšpunktā norādīts uz brīdi, kad nolēmums stājas spēkā, neatkarīgi no tā, vai tas "ir galīgais nolēmums".

46. Turklāt saskaņā ar regulas 4. pantu uz minēto procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā tā ir sākta.

47. Kā to pareizi apgalvo Vācijas valdība, šajā lietā pozitīvs nolēmums šādā ziņā nav pieņemts un tāpēc nav "stājies spēkā". Tādēļ varētu uzskatīt, ka procedūra minētās regulas spēkā stāšanās dienā nebija sākta, un no tā izrietētu tās piemērojamība.

48. Tomēr, tā kā Štaubicas-Šraiberes kundze apelācijas sūdzībā lūdza ne vien atcelt apstrīdēto nolēmumu par noraidīšanu, bet arī pieņemt pozitīvu tiesas nolēmumu, valsts tiesai ir jākonstatē, vai saskaņā ar Vācijas tiesībām ir tikusi uzsākta procedūra aplūkojamās tiesību normas izpratnē, saistībā ar iespējamo atpakaļejošo spēku precizējot, vai tas noticis pirms vai pēc 2002. gada 31. maija.

49. Šis risinājums turklāt ir saderīgs ar Regulas Nr. 1346/2000, kurā ir norāde uz piemērojamajiem valsts tiesību aktiem [24], redakciju un būtību.

B — *Par prejudiciālo jautājumu*

50. Vācijas valdība apgalvo, ka Regulas Nr. 1346/2000 3. pantā, maksātnespējas procedūru sākšanu nosakot tās dalībvalsts tiesu, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs, piekritībā, esot vienīgi noteiktas pamatprasības starptautiskās piekritības noteikšanai. Tā kā tiesību

23 — *Virgós Soriano M.* un *Garcimartín Alférez F. J., op. cit.*, 37. lpp.

24 — Iepriekš minētās Regulas Nr. 1346/2000 2. panta f) apakšpunkts un 4. pants.

normā nav nevienas norādes nedz uz brīdi, kad šīm prasībām jābūt izpildītām, nedz uz apstākļiem, kas izraisa piekritības pāreju citai tiesai, minētā valdība atzīst par nepieciešamu to interpretēt teleoloģiski.

51. Tā apgalvo, ka viens no regulas pamatmērķiem [25] ir izvairīties no labvēlīgākās tiesas piekritības izvēles, lai novērstu, ka parādnieks izvēlas tam labvēlīgākās valsts tiesības. Turklāt norāde uz maksātnespējīgā parādnieka galveno interešu centru ir pamatota ar pieņēmumu, ka tur atrodas vairākums viņa kreditoru, un procesuālo taupīgumu, jo, ja procedūras sākšanas pieprasījuma iesniegšanai nebūtu bijusi izšķiroša nozīme piekritības noteikšanā, rastos problēmas ar pierādījumiem un no tā izrietošie kavējumi. Turklāt kreditoriem ir skaidri jāzina, kur atrodas interešu centrs, lai tie nebūtu atkarīgi no attiecīgo ziņu ievākšanas.

52. Visbeidzot, tā norāda, ka procedūras universālums ļauj tiesas ieceltajam likvidatoram īstenot savas pilnvaras arī citās valstīs, kur atrodas parādnieka manta, bez vajadzības sākt citas procedūras.

25 — Vācijas valdība atsaucas uz Regulas Nr. 1346/2000 preambulas ceturto apsvērumu.

53. Nīderlandes valdība piekrīt Vācijas valdības viedoklim, apgalvojot, ka maksātnespējas procedūras veikšana paliek tās tiesas, kurai iesniegts pieprasījums to sākt, piekritībā pat gadījumā, kad parādnieks pa to laiku ir pārcēlis savu galveno interešu centru uz citu dalībvalsti. Tā apgalvo, ka šo uzskatu apstiprinot Regulas Nr. 1346/2000 38. pantā paredzētās tiesības noteikt nodrošināšanas pasākumus, jo šajā tiesību normā tāpat kā 3. pantā piekritība tiek atzīta, ņemot vērā stāvokli pieprasījuma iesniegšanas brīdī, jo pretējā gadījumā maksātnespējīgais parādnieks varētu pretoties pagaidu nodrošinājumam, sev izdevīgā veidā pārceļot savu galveno interešu centru (labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle).

54. Tomēr tā precizē savu nostāju, piekrītot, ka atsevišķos gadījumos praktisku apsvērumu dēļ regulas sistēma ļauj pieprasījumu izskatošajai tiesai to atlikt vai noraidīt, ja tā ir pārliecināta par iespēju sākt procedūru vietā, uz kuru parādnieks ir pārcēlies.

55. Arī Komisija atbalsta viedokli, ka pamata lietas apstākļos piekritība ir tiesai, kurā iesniegts pieprasījums. Tā apgalvo, ka uz to norāda minētā 3. panta gramatiskā, vēsturiskā un teleoloģiskā interpretācija.

56. Tā uzskata, ka, lai arī princips *perpetuatio fori* novērš labvēlīgākās tiesas piekritības izvēles problēmu, tas nenozīmē, ka šī stratēģija būtu viegli liekama lietā, jo tam vajadzīga dažādu valstu atšķirīgo maksātnespējas tiesību priekšrocību un trūkumu izsmeļoša noskaidrošana un vēlme pārcelt galveno interešu centru uz citu dalībvalsti.

57. Tā piešķir lielāku nozīmi argumentam, ka ar iepriekš minēto principu tiek nodrošināta gan kreditoriem, gan tiesām vajadzīgā tiesiskā drošība. Pirmie varot vismaz daļēji novērtēt riskus sava parādnieka maksātnespējas gadījumā un būt pārliecināti par to, ka pēc pieprasījuma iesniegšanas piemērojamie tiesību akti nemainīsies; tiesas tiktu atbrīvotas no vajadzības nepārtraukti pārliecināties par to, vai tām ir piekritība laikā no pieprasījuma saņemšanas brīža līdz nolēmuma pieņemšanai par procedūras sākšanu.

58. Ar rīkojumu par prejudiciālā jautājuma uzdošanu *Bundesgerichtshof* vēlas noskaidrot, vai atzīt maksātnespēju ir procedūras sākšanas pieprasījumu saņēmušās tiesas piekritībā, ja pa to laiku parādnieks ir pārcēlis savu galveno interešu centru uz citu dalībvalsti.

59. Regulas Nr. 1346/2000 3. pantā piekritība ir noteikta vietā, kur atrodas "parādnieka galveno interešu centrs"; tādēļ īpaša nozīme ir gan šā jēdziena definīcijai, gan vērā ņemamajam brīdim.

a) Parādnieka galveno interešu centrs

60. Pirmkārt, jānorāda uz šim jēdzienam piemītošo autonoma Kopienu tiesību jēdziena raksturu, kas tam tādējādi piešķir vienveidīgu un no valstu tiesību sistēmām neatkarīgu nozīmi [26]; tādēļ tā izpratnei jābūt vienādai visā Kopienā [27].

61. 3. panta 1. punkta otrajā teikumā ir radīts *iuris tantum* pieņēmums, ka sabiedrību vai juridisku personu gadījumā par centru uzskata juridisko adresi. Tomēr Štaubicas-Šraiberes kundzes gadījumā runa ir par

26 — *Virgós Soriano M.* un *Garcimartín Alférez F. J., op. cit.*, 45. lpp.

27 — 2004. gada 18. novembra spriedums lietā C-284/03 *Temco Europe* (Krājums, I-11235. lpp., 16. punkts un tajā minētā judikatūra); attiecībā uz Briseles konvenciju, kas ir ciešāk saistīta ar šā prejudiciālā jautājuma būtību, skat. 2003. gada 15. maija spriedumu lietā C-266/01 *Préservatrice Foncière TIARD* (*Recueil*, I-4867. lpp., 20. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 1997. gada 20. marta spriedumu lietā C-295/95 *Farell* (*Recueil*, I-1683. lpp., 12. un 13. punkts un tajos minētā judikatūra).

fizisku personu, kas komercdarbību veica komersanta statusā, neizmantojot nekādu komercsabiedrības formu.

62. Regulā Nr. 1346/2000 par šādu gadījumu nav nevienas norādes. No tās preambulas trīspadsmitā apsvēruma izriet, ka apspriežamā definīcija norāda uz vietu, kur parādnieks regulāri pārvalda savas intereses un ko trešās personas var viegli noskaidrot. Tādējādi par komercdarbību veicošas personas interešu centru uzskata tās *juridisko* adresi, bet pārējo fizisko personu gadījumā — viņu parasto dzīvesvietu [28].

63. Turklāt jāatzīmē, ka iespēja citās dalībvalstīs līdztekus galvenajai sākt sekundārās procedūras saskaņā ar regulas preambulas septiņpadsmito apsvērumu ir pakārtota nosacījumam, ka parādniekam tur pieder uzņēmums, sekundāro procedūru sekām saskaņā ar 27. pantu attiecoties tikai uz aktīviem, kas atrodas teritorijā, kurā tās tiek veiktas.

64. No visa iepriekš izklāstītā izriet vajadzība pēc saiknes, kam jābūt starp parādnieka komercaktīviem un procedūras vietu, kas tādējādi nodrošina kreditoru labāku aizsardzību, jo ļauj novērtēt tiesiskos riskus, ko tie uzņemas maksātnespējas gadījumā [29]. Tādēļ juridiskajā literatūrā valda uzskats, ka gadījumā, kad kāda persona, kas nodarbojas ar komercdarbību (piemēram, uzņēmējs vai individuālais komersants), dzīvodama kādā dalībvalstī, savu darbību veic no citā valstī esoša centra, piekritība atzīstama šai pēdējai valstij, ar noteikumu, ka maksātnespējas procedūra izriet no komercdarbības veikšanas [30].

65. Turklāt regulas 2. panta h) apakšpunktā paredzētais jēdziens "uzņēmums" [31] izslēdz iespēju, ka aktīvu vienkārša atrašanās būtu pamats maksātnespējas procedūras sākšanai [32].

66. Pamata lietā, ņemot vērā, ka no procedūras sākšanas pieprasījuma iesniegšanas brīža līdz brīdim, kad Štaubicas-Šraiberes kundze pārcēlās uz dzīvi Spānijā, ir pagājis īss laiks, šķiet maz ticams, ka viņas manta šajā valstī būtu sasniegusi pietiekamu apjomu, lai to varētu uzskatīt par "uzņēmumu" iepriekš minētajā izpratnē.

28 — Virgosa un Šmita ziņojuma 75. punkts.

29 — Turpat.

30 — Moss G., Fletcher I. un Isaacs S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*, Oxford University Press, Oxford, 2002, 169. lpp.

31 — Saskaņā ar minēto tiesību normu par tādu tiek uzskatītas "visas darbību vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu un precēm".

32 — Virgosa un Šmita ziņojuma 70. punkts.

67. Līdz ar to uz uzdoto prejudiciālo jautājumu jāatbild, nosakot, ka maksātnespējīgā parādnieka interešu centra faktisko atrašanās vietu nākas noteikt tiesai *a quo*, ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju, bez vajadzības sīkāk iztirzāt jautājumu, kā to darīt ierosina Nīderlandes valdība, par to, vai tā var atzīt lietu par sev nepiekritīgu vai noraidīt pieprasījumu saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem, tāpēc ka iesniedzējtiesa šādus jautājumus nav izvirzījusi.

b) Galveno interešu centra noteikšanas brīdis

68. Komisija vērš uzmanību uz to, ka Regulas Nr. 1346/2000 3. panta 1. punkta pirmajā teikumā saistībā ar parādnieka galveno interešu centra noteikšanu nav norādes uz "procedūras sākšanas laiku", lai arī šis jēdziens, kura definīcija — jāatgādina — ir atrodama 2. pantā, ir vairākkārt minēts kā priekšnosacījums tās piemērošanai [33]. Tas vismaz norāda uz Kopienu likumdevēja uzskatu, ka galveno interešu centra noskaidrošana nav atkarīga no šā apstākļa, lai gan nav paredzēta arī cita alternatīva.

33 — Regulas Nr. 1346/2000 5. pants un 7. panta 1. un 2. punkts.

69. Uzskatu, ka šī noskaidrošana ir jāveic sākšanas pieprasījuma laikā, atbalsta divi pārliecinoši argumenti. Pirmais attiecas uz izklāstīto mērķi novērst labvēlīgākās tiesas piekritības izvēli; otrais — uz pieprasījumu izskatošās tiesas tiesībām noteikt nodrošināšanas pasākumus.

i) Labvēlīgākās tiesas piekritības izvēles novēršana

70. Lai iztirzātu šo jēdzienu, nebūtu lieki par to paust dažas īsas pārdomas, jo juristi šim anglosakšu jēdzienam (*forum shopping*) parasti piedēvē nievājošu raksturu.

71. Ja labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle nozīmē, ka prasītājs meklē saviem prasījumiem vislabvēlīgāko starptautisko tiesu piekritību [34], nav šaubu par to, ka, dažādu starptautisko privāttiesību sistēmu starpā trūkstot tiesiskajam vienveidīgumam, šī parādība būtu jāpieņem kā dabiskas un nepeļamas sekas [35].

34 — Checa Martínez M. "Fundamentos y límites del forum shopping: modelos europeo y angloamericano". No: *Rivista di diritto internazionale privato e processuale*, 1998, Nr. 3, 521. lpp.

35 — Juenger F. K. "What's wrong with forum shopping?" No: *Sidney Law Review*, 1994, 5. un turpm. lpp., it īpaši 12. un 13. lpp.

72. Tādējādi strīds tiek nodots izskatīšanai tur, kur tas ir visizdevīgāk gan materiāltiesisko, gan procesuālo apsvērumu dēļ. Tā ir tikai no līdztekus pastāvošu piekritību esamības izrietoša procesuālo iespēju optimizācija, kas nekādā ziņā nav nelikumīga [36].

73. Taču gadījumos, kad tā prāvas dalībniekus viņu attiecīgo interešu aizsardzībā nepamatoti nostāda nevienlīdzīgā stāvoklī, šī prakse kļūst peļama un tās izskaušana — par leģitīmu tiesību aktu mērķi.

74. Kopienu likumdevējs to par tādu uzskata maksātnespējas un citu tamlīdzīgu procedūru gadījumā, jo iepriekš minētajā ceturtajā apsvērumā tas apliecina savu nodomu novērst, ka procesa dalībnieki tiktu stimulēti pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu, iekavās ietverot jēdzienu "labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle".

75. Šis Regulas Nr. 1346/2000 pamatprincips zaudētu jēgu, ja parādnieks varētu pārcelt savu galveno interešu centru uz citu dalībvalsti laikā no procedūras sākšanas pieprasījuma iesniegšanas brīža līdz nolēmumam par maksātnespējas procedūras sākšanu. Šāda interpretācija nav saderīga ar pārrobežu maksātnespējas procedūru efektīvu darbību, kas saskaņā ar regulas preambulas otro apsvērumu ir tās mērķis, jo kreditori būtu spiesti sekot maksātnespējīgajam parādniekam visur, kur tas būtu izlēmis daudzmaz pastāvīgi apmesties, tiem šādi liedzot vajadzīgo tiesisko drošību.

76. Turklāt, kā to savos apsvērumos apgalvo Komisija, šī izturēšanās nozīmētu, ka tiesai katrā parādnieka apmešanās vietā būtu pēc savas ierosmes jāpārbauda piekritība [37], kas nav saderīgi ar pareizas tiesvedības principu.

77. Katrā ziņā pamata lietas apstākļi nenorāda uz labvēlīgākās tiesas piekritības meklēšanu, jo pati Štaubicas-Šraiberes kundze apgalvo, ka piekritība esot tiesai, kurā iesniegts pieprasījums viņas maksātnespējas procedūras sākšanai. Viņas nostāja ir izskaidrojama ar Vācijas maksātnespējas tiesībās esošo īpatnību, kas pazīstama kā "Restschuldbefreiung", saskaņā ar kuru maksātnespējīgais parādnieks vispārīgi tiek atbrīvots no pienākuma segt pārējos parādus, kas nav

36 — Siehr K. "Forum shopping im internationalen Rechsverkehr". *ZfRV*, 1984, 133. un turpmākās lpp.; Schack H. *Internationales Zivilverfahrensrecht*, 2. izdevums, Munich, 1996, 86. un 87. lpp.

37 — Virgosa un Šmita ziņojuma 79. punkts.

segti no likvidācijas ceļā gūtajiem ieņēmumiem [38], šim institūtam neesot pazīstamam citu Eiropas valstu tiesību sistēmās [39].

ii) Tiesības noteikt nodrošināšanas pasākumus

78. Kā norādīts iepriekš, Regulas Nr. 1346/2000 38. pantā pagaidu administrators ir pilnvarots pieprasīt visus pasākumus, lai nodrošinātu un saglabātu visus parādnieka aktīvus, kas atrodas citā dalībvalstī, uz laiku starp pieprasījumu sākt maksātnespējas procedūru un nolēmumu par tās sākšanu. Sešpadsmitajā apsvērumā uzsvērta šā veida lēmumu nozīme maksātnespējas procedūras efektivitātes nodrošināšanā.

79. Šī tiesību norma ir paredzēta, lai atvieglotu piemērotu aizsargpasākumu veikšanu konkursa līdzekļu veseluma nodrošināšanai līdz procedūras sākšanai [40]. Juridiskajā literatūrā tiek diskutēts par prasībām, kas izvirzāmas minētā likvidatora darbībai citās valstīs, it īpaši, vai viņa darbībai ir vajadzīgs, lai tiktu izpildīti nosacījumi sekundārās procedūras sākšanai, proti, ka parādniekam ir jāpieder uzņēmumam šajās citās dalībvalstīs [41]. Lai arī šim aspektam ir praktiska nozīme vispārīgi, tas tā nav šajā gadījumā, tāpēc to dziļāk izvērtēt nav vajadzības.

80. Tomēr jāuzsver minētās regulas 38. pantā pagaidu administratoram piešķirto pilnvaru apjoms. Pilnvaru apjoma plašums izriet no šīs tiesību normas redakcijas, jo viņš (administrators) drīkst pieprasīt "visus pasākumus, lai nodrošinātu un saglabātu [visus parādnieka aktīvus]".

81. Tas apstāklis, ka šajā pašā pantā ir noteikts, ka šie pasākumi veicami saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tie ir jāpiemēro, runā par labu atbalsta atzīšanai, kas saskaņā ar 25. panta 1. punkta pirmo daļu ir gandrīz automātiska, apliecina Kopienu likumdevēja gribu paātrināt pārrobežu maksātnespējas procedūras otrā apsvēruma izpratnē.

38 — Patiesībā tā nav gluži atbrīvošana stingrā izpratnē, bet gan likvidācijā neatmaksāto parādu piedziņas iespēju apturēšana, kas pakārtota nosacījumam par labu uzvedību sešu gadu garumā pēc paziņojuma par šā juridiskā institūta izmantošanu. Pape G. un Uhlenbruck W. *Insolvenzrecht*, Munich, 2002, 689. un turpmākās lpp.

39 — Uz to, ka tas nav pazīstams Spānijas tiesībās, skaidri norāda Carrasco Perera A. "¿Por qué quiebran los consumidores?" No: *Actualidad jurídica Aranzadi*, XV, Nr. 669, 2005. gada 14. maijs, 3. lpp.

40 — Duursma-Kepplinger H.-C., Duursma, D. un Chalupsky E. *Europäische Insolvenzverordnung – Kommentar*, Vīne, 2002, 558. lpp.; *Moss G., Fletcher I.* un *Isaacs S., op. cit.*, 228. lpp.

41 — Šis viedoklis atbalstīts: Virgosa un Šmita ziņojuma 262. punktā un *Duursma-Kepplinger H.-C., Duursma D.* un *Chalupsky E., op. cit.*, 560. lpp. Turpretim *Moss G., Fletcher I.* un *Isaacs S., op. cit.*, 229. lpp., uzskata, ka pagaidu administratora tiesības var tikt izmantotas pat attiecībā uz atsevišķu mantu, kas nav uzņēmums Regulas Nr. 1346/2000 izpratnē.

82. Šādos apstākļos, ja maksātnespējīgā parādnieka galveno interešu centra pārcelšanu laikā no maksātnespējas procedūras sākšanas pieprasījuma līdz tās uzsākšanai uzskatītu par likumīgu, visa regulas sistēma tiktu iedragāta pašos pamatos, kas galu galā, tēlaini izsakoties, novestu pie tā, ka kreditori un tiesas nebeigtu sekot maksātnespējīgajiem parādniekiem burvju lokā starp maksātnespējas procedūras sākšanas pieprasījumiem un galveno interešu centra pārcelšanu, nekad nenonākot drošā ostā, šim liktenim drīzāk līdzinoties Klīstošā holandieša leģendai nekā liecinot par regulas par maksātnespējas procedūrām pienācīgu piemērošanu.

83. No izklāstītā secināms, ka maksātnespējīgā parādnieka galveno interešu centra pārcelšana laikā no pieprasījuma sākt maksātnespējas procedūru iesniegšanas līdz tās sākšanai nemaina piekritību tai tiesai, kurai iesniegts pieprasījums veikt maksātnespējas procedūru.

VI — Secinājumi

84. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Bundesgerichtshof* (Vācija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Sākt maksātnespējas procedūru ir tās dalībvalsts tiesas piekritībā, kurai iesniegts pieprasījums par maksātnespējas procedūras sākšanu, pat ja pēc pieprasījuma iesniegšanas, taču pirms procedūras sākšanas parādnieks pārceļ savu galveno interešu centru uz citu dalībvalsti.